

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
Budapest

EMBERKÉNT HEGEDŰSNEK LENNI

2004.

Szerző: **Nagy Ivett**
Konzulens: Laczó Zoltán

EMBERKÉNT HEGEDŰSNEK LENNI

I. A művésszé válás hangszeres fejlődési szakaszai, testi- lelki oldala

HANGSZERES OLDAL:

- Hangszeres fejlődési szakaszok 1. oldal
- A gyakorlás mint az áhított cél elérésnek eszköze 4. oldal
 - 1. Általánosságban a gyakorlásról 4. oldal
 - 2. A napi munka megtervezése, rutin kialakítása 7. oldal
 - 3. A hegedűtartás 8. oldal
 - 4. A két kéz mozgásának karbantartását megőrző gyakorlatok a mindennapi munka során 9. oldal
 - 5. A darab tanulása 11. oldal
- A gyakorlás célja a pódiumon való kiteljesedés 15. oldal

TESTI OLDAL

- Munkafeltételeink megteremtése, karbantartása 18. oldal

LELKI OLDAL

- A tanár szerepe, felelőssége a zenei nevelésben 20. oldal
- A sikeresség életcélként való kitűzése 21. oldal

II. Mit jelent hegedűművészhöz lenni?

- A művészi pálya pozitív, negatív útjai 23. oldal
- A művészet igazi célja 26. oldal

EMBERKÉNT HEGEDŰSNEK LENNI

I. A művésszé válás hangszeres fejlődési szakaszai, testi-, lelki oldala

HANGSZERES OLDAL

Hangszeres fejlődési szakaszok

A kisgyermek - természetéből adódóan - bizalommal, kíváncsisággal, játékos vágyból nyúl a hangszeréhez, és nagyon gyötrelmes az út odáig, amíg megtalálja a hegedűn azt a hangot, ami az övé és senki másé. Ahány ember, annyiféle hang.

A hegedűn is ki-ki rátalálhat a szívéből jövő igazi hangra, de ezt mindenkinek saját magának kell kialakítania.

A hegedű a legközvetlenebb kifejezési lehetőséget nyújtja az egyén számára, mert ennek hangja áll legközelebb az énekhanghoz, ami egyike a legősibb, legtermészetesebb emberi ösztönöknek. A hegedű és gazdája már a kezdet kezdetén eggyé válik, így a játékos önmagát fejezi ki egy élő hangszeren keresztül, melynek lelke rezonál az ő érzéseire, mondanivalójára.

A játékos gyermekből azonban tudatos művésszé kell válni, s a cél mindig ugyanaz: egyre tudatosabban játszani, amíg az ember megérti és rátalál a hegedülés legtermészetesebb módjára (minden fizikai akadályt kiküszöbölve), ahol végül eljut a kifejezésnek egy örömben, szárnyalásban, önfeledtségben, árnyalt sokszínűségben gazdag világába, ahol minden hangjegyen rajta lesz képzeletének, gondolatainak lenyomata. „Az igazi hegedűs hitem szerint a maga erejéből lesz azzá, ami.” Menuhin (Életreceptek; 96. oldal)

A hangszeres fejlődést három fontos szakaszra lehet osztani, ami párhuzamba állítható az iskolai évek felosztásával. Természetesen a hegedűtanítás személyhez kötött jellegéből adódóan a haladás mértéke egyénenként változó (függ a képességektől, a tanártól, érettségtől stb.; l. csodagyerek esete; ami az alapozó tanár tökéletességének köszönhető).

Az ideális, általános hegedűsképzés

Az alapfokú hegedűtanulmányokat jó elkezdni hétéves korban egy kezdők tanítására specializálódott tanárnál, aki felépíti a technikai alapokat. (Kezek beállítása, intonáció, fekvésváltás, vibrato, jobb kar alapmozgásai, stb.) Az első tanár döntő benyomást gyakorol a gyerek fejlődésére mind szakmai, mind emberi téren. Sőt a gyermek egész hangszerhez való hozzáállását is meghatározhatja. Az épület biztonsága is az alapok biztonságán múlik, ugyanígy van ez a hegedűjátékban is. A jó alap biztos utat nyit a nemes célok felé.

A középfokú tanulmányok során egy olyan pedagógusra van szükség, aki a tanulás tudományának rejtelmeibe vezeti be a diákot, az ösztönös gyereket a tudatosságra nevelve. Mivel a serdülőkor konfliktusai is erre a periódusra esnek, az érzelmek dominanciája miatt a tudatosításra való törekvés akadályokba ütközik, ezért ezt a periódust nem tekinthetjük lezártnak a középiskolai évek alatt. Az egyéb közismereti órák és általános tanulmányok sem engednek olyan mértékben a hangszerrel foglalkozni, amellyel ez a fejlődési szakasz teljes mértékben befejeződhetne.

Az egyetemi évek azok, amikor hirtelen „csak” a hangszerrel találja magát szemben a növendék. (A többi óra csupán ennek kiegészítésére való, ezt szolgálja, de a fókuszban a hangszer áll.) Tehát eljön az „ezt választottam” érzése, amikor el lehet kezdeni olyan mértékben fejlődni, amit az egyén akarata, tehetsége diktál. Mivel a felnőttet sajátos belső szükségletei motiválják, ezért a fejlődés mértéke már ténylegesen rajta áll.

A középiskolai stádium befejezetlensége abból is adódik, hogy az akadémiai évek kezdetén (új tanár miatt, magasabb szintű elvárások miatt) újabb technikai alapozás kezdődik, amely már inkább a technika megszilárdításának, a szakma megtanulásának nevezhető. Most kerül előtérbe leginkább az a gondolat, hogy a növendéknek olyan eszköztárat kell kialakítania, olyan tudást kell a kezébe adni - helyesebben rávezetni őt, hogy saját maga fedezhesse fel-, amellyel később önállóan boldogulni fog. Csak ez lehet igazán célravezető, hiszen az életben a saját maga tanárává kell válnia. Ezutáni boldogulása nagyban függ majd az előzőekben kapott ilyen jellegű irányítástól.

De ez az időszak az is, amelyben elérhetjük az áhított célt, amikor már a fizikai korlátok legyőzése szabad utat enged a művészi egyéniség kialakulásának. Egy művész-tanár vezetése alatt a tehetségből, a muzikalitásból fakadó kifejezések és a megfelelő eszközök összekapcsolása révén egyre inkább eljuthatunk az önkifejezés művészetéhez. Fel kell ismernünk és be kell teljesítenünk saját művészi igényeinket!

Az áhított cél elérése az a pillanat, amikor a tapasztalatlan ifjú művész ki van téve a koncertteremben leselkedő veszélyeknek, mert még nem tanulta meg, hogy hogyan kezelje azokat. Jó, ha eleinte olyan fellépéseken próbálja ki önmagát, amelyeken nem kell túl nagy elvárásoknak megfelelnie. Ezekből az előkészítő koncertekből nyerhet tapasztalatokat, ekkor válhatnak bizonyossá egyes hiányosságok, amik alapján tovább dolgozhat. Tapasztalatot szerez abban is, hogy számára mi a legideálisabb a koncert napján való gyakorlással kapcsolatban, hogyan tudja a jó testi és szellemi kondíciót megteremteni.

Ahogy a pódiumon egyre nagyobb biztonságra tesz szert, nyugalma is fokozódik, önbizalma is erősödik, és egyre érettebbé válik a nagy pódiumokon való fellépésekre.

A gyakorlás mint az áhított cél elérésének eszköze

1. Általánosságban a gyakorlásról

Már a kezdet kezdetén rá kell szoktatni a növendéket, hogy a fülével tanulja a zenét, és folyamatosan törekednie kell egy átfogó technikai készlet megszerzésére, egy zenei eszköztár kialakítására is. Ezeket a technikai típusokat - nem zenei anyagon - az automatizmusig kell fejleszteni, hogy majd bármikor egy darabban alkalmazva képesek legyenek a technikai akadályokat áthidalva a zene szolgálatába állítani őket. A technikának mindig zenei célokat kell szolgálnia.

A zene egy értelmes élő nyelv, amely saját nyelvtannal rendelkezik (zene értése), ugyanakkor közvetlen érzelmi reakciókat vált ki az emberből (zene érzése). Ez a két dolog jól kiegészíti egymást. Minél inkább értünk egy darabot (frazéálás, összhangzattan, stb.), annál fantáziadúsabban, hangulatát, érzelemvilágát hűebben tükrözve vagyunk képesek előadni.

A művek az elképzelésben sokkal plasztikusabbak, alakíthatóbbak, mint a kivitelük közben. Ha nagy teret adunk az elképzelésben való gyakorlásnak, több lehetőségünk nyílik a továbbfejlesztésre, és sokkal tovább őrizzük meg az anyag iránti érdeklődésünket is, tovább tartja ébren figyelmünket.

Elképzelés és valódi emlékkép kialakítása a darabról

A darab hangszeren való gyakorlását tehát a zene tanulmányozásának meg kell előznie: (lehetőleg urtext kiadásokat használva) formai elemzés, analízis, hangulati tartalom meghatározása, a zene költői képekre fordítása. Gondosan meg kell figyelni és megszívlelni mindazt, ami a kottában van. Hangszer nélkül oldjuk meg a zenei problémákat. Nagy művészek előadásait meghallgatva vonjuk le a tanulságokat.

Tehát első a darab megértése, megtervezése, majd csak azt követi a hangszeren való megvalósítás. Ehhez a fajta munkához több előny is járul: A megértett szöveget jobban megtartjuk emlékezetünkben, az esztétikai problémákra sokkal több figyelmet tudunk szentelni. Így a színeket, hangulati elemeket gazdagabban használjuk fel, művészileg érett és fölényes előadást leszünk képesek nyújtani.

A hangszeren az elképzelt hangot kell megszólaltatni, de ezt már rögtön a darab érzélemvilágában elfoglalt helyével együtt kell megtenni. Mint egy jó színésznek, képesnek kell lennünk a zenén keresztül beszélnünk, érzéseinket - a darab érzélemvilágához ragaszkodva - kifejezni. Sírnunk, örülnünk, nevetnünk kell, dühbe kell jönnünk, cinikusnak, játékosnak kell lennünk, és sok-sok más érzelmet kell tudnunk előhívni magunkból. Ez az, ami a sorok, a hangok mögött rejtőzik. Ezeket a tanulmányozás során ugyanúgy fel kell ismernünk, és a gyakorlás során gyakorolnunk kell ezek hangokkal együtt való előhívását.

A zenemű elejétől legvégéig minden részletében és árnyalatában tudatosnak kell lennünk. Legyünk tisztában a hatással, melyet el akarunk érni, és az eszközökkel is, amelyekkel elérhetjük. Figyeljük meg a játékkal együtt járó fizikai mozgásokat, és váljunk képessé ezek tudatos előidézésére is. A feltétlen tudatosság a legmagasabb cél.

Ha nincsenek külső akadályok, az impulzus és a mozgás közötti kapcsolat zavartalanul működik, és ha megfelelő eszköztárral rendelkezünk, akkor a mélyen megbúvó érzéseink reflexmozgásokat váltanak ki.

Ha hangzásbeli hiányosságot tapasztalunk, meg kell tanulnunk saját hiányosságunknak felróni azt, és a hiba valóságos okát (motorikus, intellektuális, vagy zenei) megtalálva megszüntetni, kijavítani azt. Ne csak a diagnózist ismerjük fel, legyünk képesek a hiba gyökerének megtalálása után a gyógyítására és a nehézség megoldására. Ha ismerjük erősségeinket, gyenge oldalainkat, és megtanuljuk magunkat elfogulatlanul hallani, akkor már a gyógyulás felé vezető úton járunk.

Ha technikai nehézséggel állunk szemben, akkor keressünk más hasonló technikai feladatokat, és azokon oldjuk meg a problémát. Mindig törekedjünk a mozdulatok leghelyesebb, leggazdaságosabb alkalmazására, az egész test balanszának megőrzésére.

Egy virtuóz darab sűrített figyelmet és szakadatlan feszültséget kíván meg: „Itt a virtuóz ügyességének és pontosságának a joungeurével kell felérnie.” (Flesch)

De ne feledjük, a technika az agyon múlik!

A gyakorlás egy nagyon összetett folyamat, a fül, a szem és az agy egyidejű működése. Tehát nem csak fizikai tevékenység, hanem szellemi, zenei, esztétikai érzés és képesség. A figyelemmel kísért gyakorlás az, ami célra vezet, de a gyakorlás minőségét nem csak ez befolyásolja.

A darabról alkotott első benyomásunk döntő fontosságú. Ha hosszabb ideig tanulunk egy darabot napi néhány ismétléssel, és azt megszakítás követi, akkor eredményesebb lehet a munkánk. Jobban bevésődik, és figyelmünket is tovább tartja ébren. A darab érését nagyban elősegíti, ha egy hosszabb időre eltesszük pihenni. Amikor újra elővesszük, a róla alkotott emlékkép erősebb, mint az utolsó tanulási kísérlet után.

A tanulás vonala mindig ingadozó, a haladást visszaesések szakítják meg. Ez ne kedvetlenítsen el bennünket.

Személyre szabott, figyelmes, módszeres munkát kell végeznünk. Ismernünk kell saját ízlésünket, ítélőképességünket, önmagunkat, és meg kell találnunk a saját magunk igényeinek legmegfelelőbb munkamódszereket.

2. A napi munka megtervezése, rutin kialakítása

Ki kell alakítanunk a számunkra leginkább megfelelő munkatervet, és sohasem szabad hagynunk a gyakorlás önsanyargatássá válását. Kreatívan, élvezettel fejlesszük képességeinket. Találjuk meg azt a módot, amivel érzelmeinket szabadjára engedhetjük, és az igazi művészetet lehetünk képesek szolgálni.

Az első és legfontosabb dolog a testi-, lelki jó közérzet kialakítása. Ezt akkor érhetjük el, ha biztosítjuk a nyugodt, pihentető alvást, és reggel felébredve örömmel várjuk a napi teendőket. Az ébredésre 1-2 órát kell szánni, ami után már képesek vagyunk az eredményes munkavégzésre. Ezt az időt nyugodt reggelizésre és tornára fordíthatjuk. Az izmok lazítása, szerveink működésének összehangolása szintén elősegíti a jó munkavégzést.

Nagyon fontos, hogy a gyakorlás az első olyan dolog legyen, ami igénybe vesz bennünket. Kb. 10 óra a legideálisabb a gyakorlás elkezdéséhez, és kb. 12 óráig tudjuk a koncentrációnkat ébren tartani. Ha fáradtságérzet törne ránk, 2 perces tornagyakorlatokkal ismét felfrissíthetjük magunkat és kellemesen folytathatjuk tovább a gyakorlást. A körülmények, a szellőztetés, a világítás, kényelmes cipő és öltözk, könnyű, egészséges, vitamindús, energiát adó ételek fogyasztása szintén nem elhanyagolható a művész számára, hiszen ez is segít egészsége megőrzésében, zenész szakmájához szükséges képességeinek ápolásában.

Naponta átlagosan 3-4 óra gyakorlásra van szükség. Ebből az időből fél-egy órát (a helyzettől függően) áldozzunk tartásunk ápolására, technikai jártasságunk magas szintű megőrzésére, karbantartására, fejlesztésére. A többi időt pedig a repertoár gazdagítására, illetve régi darabok felújítására fordíthatjuk.

Fontos az idő precíz beosztása. Mindig azt a darabot vegyük legelőre, ami a legtöbb koncentrációt igényli. Pontosan tudnunk kell, melyik darab mely részletével mennyi időt szeretnénk eltölteni.

El kell készítenünk egy-két hétre előre egy gyakorlási tervet. Ez persze valamilyen célhoz (órához, koncerthez) legyen kötve, hogy mikorra mivel szeretnénk elkészülni. Szerencsés egy napló vezetése a gyakorlásról, illetve az órákon kapott útmutatásokról, hogy mindig pontosan nyomon követhessük haladásunkat, és

ellenőrizni tudjuk önmagunkat. Jó, ha a darabokról is vezetünk gyakorlási lapot, ami a tanulás kezdetét, a koncertek dátumát, a hibátlan ismétlések számát, illetve a metronóm számokat tartalmazza. Leírhatjuk gondolatainkat, érzelmeinket az adott művel kapcsolatban, vagy például azt is, hogy amikor nagyon jól ment, mit éreztünk, mire gondoltunk, mi zajlott le bennünk.

Az optimumot meghaladó, túlzott szellemi igénybe vétel csökkenti az ember érzékenységet. Tanuljunk meg rövid idő alatt erős koncentrációval technikai biztonságot elérni, s a darabokat alaposan kidolgozni. Törekedjünk a gyakorlás idejének eredményes kihasználására. És ami nagyon fontos, mindig tudnunk kell ÉLVEZNI mindazt, amit csinálunk! A cél mindig a zenei összehatás elérése, ami a hangok tökéletességén és saját lelkünk kitárásán múlik.

3. A hegedűtartás

A helyes hegedűtartást úgy kell kialakítanunk, hogy érzékszerveinknek a tökéletes összerendezettséget tudjuk biztosítani, ezáltal megteremtjük az egyensúlyt, ami lehetővé teszi a mozdulatok természetességét, felszabadultságát, így a minőségi hang megszólaltatását.

A tartást letről fölfelé kell felépíteni, mintegy „szendvics szerkezetet” elképzelve. Kényelmes kis terpeszállásban éreznünk kell egész testünk minden porcikáját egy folyamatos egyensúlyérzetet megteremtve, és ugyanezt az érzést kell fenntartani, amikor a hegedűt a „testbe be” érzéssel a fészekben elhelyezzük. A hegedűnek a test részévé kell válnia. A testsúlyt helyezzük a sarkakra, a gerincre, a lapockákra. A hangszernek fixnek, de ugyanakkor mobilisnak, a finom helyzetváltoztató mozgásokra alkalmasnak kell lennie, mert ezek tartják fent az állandó egyensúlyt. Ha rájövünk, hogy a hegedű élő, és testünkkel együtt állandó mozgásban van, már nem lesz szükség az állunkkal való leszorításra.

A bal kar egyenesen lóg lefelé, a négy kulcspont állandó mozgékonyságát meg kell őriznünk: nyak – váll, felkar, csukló, hüvelykujj – mutatóujj villa. Nem szabad túl sok felelősséget hárítanunk a látható területekre. Ami igazán lényeges, az az, amit

nem látunk, amely mozgások a hegedű alatt mennek végbe. Az ujjak csak befejezik a testből eredő mozgásokat, az energiaimpulzusokra reagálnak.

Kerülnünk kell a lecövekelt helyzetet az ujjak és a húr kapcsolatánál. Ezt úgy érhetjük el, hogyha a hüvelykujj - mutatóujj villa szabad, kézfejünk kissé hátra döntött, az ujjak baloldalukon találkoznak a húrral, és az utolsó ujjperc mindig kerek. Így biztosíthatjuk a rezgések szabályos áramlását, elkerülhetjük az izmok felesleges erő kifejtését.

A jobb kézben a vonót úgy kell elhelyezni, hogy egyfajta lebegőérzés alakuljon ki. A kéz húrra gyakorolt nyomását ki kell küszöbölni. A könyök természetes magasságát akkor találjuk meg, ha a súlyt hátra helyezzük a lapockánkra. Így az alkar és a csukó szabaddá válik.

A két kéznek tökéletes összehangoltságban kell működnie. Minden testi feszültséget, fizikai zavart, lelki szorongást ki kell irtanunk a játékunkból, biztosítanunk kell az állandó nyugodt légzést, ezáltal eltűnnek a technikai problémák, és szabadjára engedhetjük fantáziánkat. Az egész testünkkel hegedülünk, és a legapróbb feszültség is hallhatóvá válik a hangban.

4. A két kéz mozgásának karbantartását megőrző gyakorlatok a mindennapi munka során

Jobb kéz:

Bronyin - gyakorlat

Két oktávos skálán az első hang végétől indulva rajzoljunk a vonóval kört a levegőben, azután essünk ismét a húrra, és kezdjük a következő hangot.

Mindig csak lefelé, majd ugyanezt csak fölfelé. (Bal kéz korábban!)

Éreznünk kell, hogy a vonóhúzás körívekből áll. Lassú vonóhúzás, a vonó minden részénél balance kontroll. Hagyni kell szabadon esni a vonót a húrra.

Kápa-csúcs gyakorlat: $\Pi V, V \Pi$

A karral kell megéreztetni ezeket a helyzeteket.

Kreutzer: 1-es etüdon a vonások gyakorlása: egész vonó; alsó-, felső félvonó; kápánál; középén; csúcsnál; legato; détache; kevert vonások; martelé; pontozott ritmusban; legato; staccato; spiccato; ricochet.

Sevcik: op. 2./IV.

Ne feledkezzünk meg a vonó tulajdonságainak kihasználásáról: a vonónak súlya van, rugalmas és csúszik. Ha a megfelelő izmokat használjuk, a mozdulatok könnyebbé válnak. A hegedülésben a jobb kéz a királynő.

Bal kéz:

Negyedik ujjhoz helyezkedés, a harmadik ujj a gerinc: Dont:6, Schradieck:2

A negyedik ujj erejének felfedezése a tenyér oldalán és az alkar jobb oldalán, mintegy az ujj meghosszabbításaként. Törekednünk kell az ujjak kiegyenlítésére.

Ujjtöbblől fölfelé billentés: Kreutzer:17, pontozva, egész ütem legato

Hüvelykujjgyakorlat: Dont:3 (egy ütem legato, pontozva), Dont:17, hüvelykujj nélkül és simogatva a nyakat

A hegedűn keresztben történő mozgások: Dont:3

Fél hangonként G-húrról indulva két oktávós skálák; B-s, #-s helyzet (ejtett csukló, állítottabb csukló)

Ezzel a gyakorlattal azt is megérezhetjük, hogy intonálni nem ujjanként, hanem helyzetekben kell.

Fogólap hosszában: Dont:17 (Ezt lehet végezni hüvelykujj nélkül is.)

Fekvésváltó gyakorlatok: 1 húron azonos ujjal (minden ujjal minden húron)

Sevcik: op. 8

Magas fekvések: Schradieck

Magas fekvésekben törekedjünk a minél kevesebb nyomásra, az utolsó ujjperc kerektségének megőrzésére és a hüvelykujj rugalmasságára.

Puhító gyakorlatok: Sevcik: op. 1/IV.

Dounis: The Artist's Technique of Violin Playing
op.12.

Vibratogyakorlat: Lassúról – gyorsra – vissza

II:

V :

Elisaveta Gilelsz-skála: futam, hármashangzat, kromatika, kettős fogások:
terc, szext, oktáv, váltott oktáv, decima

A futamoknál fontos a bal kézben az univerzális helyzet megteremtése. A skála a jobb kéz feladata.

Ezek a gyakorlatok segítenek technikánk ápolásában, a minőség megőrzésében, de ha a zenéhez nyúlunk, mindig szem előtt kell tartanunk, hogy a test mozdulatai csupán eszközök, ami igazán fontos: a zene szolgálatába állítani őket.

5. A darab tanulása – 3 szakasz

I. Rövid szakasz

- Feltérképezés, megfigyelés, adatgyűjtés
- Kotta, partitúra tanulmányozása – a zene egészében tanulmányozása (hallgatás, zongoránál, ének-zongora)
- A zeneszerző műveinek tanulmányozása, stílusának ismerete

- Tempó, dinamika, ritmikus pulzus, karakter megfigyelése
- Formatani elemzés - nagy egységek, frázisok, kulminációs pont, kísérethez viszonyulás
 - minden részről tudni, mi a helye az egészben
- Összhangzattani elemzés – hangnemek, fontos szakaszok akkordokra bontása
- Hangszer nélkül a zenéhez alkalmazkodó ujjrend, vonás kitalálása
- Hangszeren való feltérképezés, nagy vonalakban megtanulás

II. Hosszú szakasz

- Megtanulás, kidolgozás, megerősítés

A darabot részekre kell bontani.

A nehéz részeket ki kell ragadni, majd újra visszahelyezni a kontextusba. A technikai fejlettséget - a technikai problémákat pontosan felismerve – etüdök gyakorlásán kell megszerezni.

A virtuóz részeket a lassabb tempóban való gyakorlástól kell a végtempóig fejleszteni, de csak olyan lassú tempót választhatunk, amelyben a mű karakterét és a zene folyamatát meg lehet őrizni. Érdekes néha a tempónál gyorsabb tempóban is eljátszani.

Technikai eszköztárral kell rendelkezünk, és ezeket az eszközöket a zenéhez megfelelően kell kiválasztanunk. Minden felesleges mozdulatot le kell faragnunk, a leggazdaságosabb módon kell játszani. A legkevesebb befektetéssel kell nagy eredményt elérnünk. Ki kell használnunk a hangszer adottságait, alkalmazkodni kell hozzá, és nem szabad figyelmen kívül hagyni tulajdonságait. Kifejező, gömbölyű, minőségi hang elérése a bal oldalon akkor lehetséges, ha a legszükségesebb erő kifejtésével használjuk izmainkat, és biztosítani tudjuk a fát átjáró rezgések szabályosságát. Minél messzebbre helyezzük a súlypontot, annál kevesebb felelősség hárul az ujjak hegyére (ők befejezik a testből kiinduló mozgásokat), és annál könnyebb a zene által megkövetelt hangminőség, hangszín megvalósítása. Így képesek lesznek érzékennyé válni, és biztosítani tudják az alaphang és felhangjaik szabályos rezgését, és lehetővé teszik a vibrato sokféleségét.

A jobb oldalon is számtalan kifejezési lehetőség áll rendelkezésünkre: artikuláció, hangindítás, elengedés, vonóváltások, a dinamika árnyalatai, nyomás, vonósebesség, lábtól való távolság, hangszín, vonóhossz stb. Ezek birtokában igazán képesek lehetünk egy mű magas szinten való eljátszására.

A képzelőerőnket használva túl kell esnünk az állandó hangszeren való gyakorlás erőltetésén, így jutalmunk könnyedség, gazdag kifejezés és zenei frissesség lesz.

1. A kompozíciót alaposan meg kell ismerni, hangszer nélkül hallani magunkban.
2. A darab minden egyes részletében külön-külön át kell gondolni az ujjak és a vonó mozdulatait. Ehhez segítséget nyújt egy frázis eléneklése, miközben egész testünket ritmikus pulzálás járja át. Először a bal kéz mozgásait, másodszor ugyanúgy énekelve a ritmikus pulzálás lüktetésével együtt a jobb kéz mozgásait mutogatjuk. Csak a jobb kézzel üres húrokon is próbáljuk meg egy-egy frázis zenei kifejezését megvalósítani. Fontos dolog a két kéz feladatainak különválasztása.
3. Ezután próbáljuk meg a hangszeren való megvalósítást.

A művészi tervnek világosnak kell lennie. Minden rész szerepét ismernünk kell, és az észnek, szívnek és a kezeknek együtt kell létrehozniuk. A zenének előre kell élnie testünkben, a zenétől kell kiindulnunk a hanghoz. A lényegre ragadjuk meg, tegyük érthetővé, amit érzünk, vezessük el a kulminációs pontig a hallgatót, hogy ő is élményként élhesse át a darab mondanivalóját. „A lábunk alatti” oszlopokról is tudnunk kell, éreznünk kell; de a legközelebbi célt is előre látnunk kell, sőt az egész mű vázlatát. Le kell zárunk egy frázist, és a gondolatváltás előtt már előre kell hallanunk az új tempót, hangszínt, karaktert, belül már korábban át kell váltanunk.

A darab részeit úgy tehetjük biztosabbá, hogy a minőségből mennyiséget csinálunk, egy-egy rész hibátlan ismétléseinek számát növeljük. Ezután több részt összekapcsolunk, azokat is ismétljük, majd az egész darabot.

Tulajdonképpen az agyunk felelős minden problémáért. Azt kell megtanítanunk tisztán intonálni, helytálló kritikát alkotni, a sikeresség, sikertelenség

megítéléséből a magunk tanításából eredően koncentrációnkat fejleszteni. Az agyunkat kell edzeni, nem a fizikumunkat. Ezek lehetnek csak igazán szilárd alapok.

III. Csomagolás, előadás

A finomságok, árnyalt dolgok konkrét, tudatos technikai megvalósítására kell először törekednünk, és azután az adott szituációnak megfelelően képesek leszünk ezt alakítani.

A valós előadás gyakorlása

A koncertpódiumból kell kiindulni. A koncerthangulatot megteremtve azt is gyakorolni kell, hogyan adjuk elő a darabot, hogy a színpadon ne érhesse bennünket meglepetés.

A játék előtt bensőnkben élesen kell hallanunk, amit szeretnénk megvalósítani. Befelé figyelve hangolódjunk rá a darabra, és képzeljünk el előre minden apró mozdulatot, és azután kezdődhet az előadás. Az agyunknak előbb kell járnia, mint a kezünknek, és ezt a kánonszerű folyamatot meg kell őriznünk.

„A játék csak akkor lesz jó, ha minden mozzanata tudatos.” (Kogan)

A gyakorlás célja a pódiumon való kiteljesedés

Céljaink sikeres megvalósításához pontosan kell ismernünk magát a kitűzött célt, legyen az koncert, turné, kurzus vagy verseny. Ez nagyban befolyásolja a munka minőségét.

A művészi képességekhez megfelelő akarat kell, hogy párosuljon, hiszen igen kemény munka szükséges az alapos felkészüléshez, nem is beszélve arról, hogy mennyi lelkierő kell, hogy egy-egy kudarc után újra és újra fel tudjunk állni.

Hinnünk kell abban, hogy képesek vagyunk elérni azt a célt, amire hivatottak vagyunk. Minél több nehézség állja utunkat, annál értékesebb, fényesebb, megbecsültebb lesz az, ahová eljutunk.

Mindig törekedjünk úgy dolgozni, hogy a tőlünk telhető legtöbbet és legjobbat tegyük meg, így leszünk képesek a pódiumon állva a zenén keresztül hatni az emberekre. Álmodj egy szép jövőt, és valósítsd meg!

Időben kezdjük el a kitűzött célra való felkészülést. Az anyag mennyisége a céltól függően változik. Egy-egy versenyen való részvétel igen nagy mennyiségű anyaggal való színvonalas felkészülést feltételez. Az évek folyamán meg kell tanulnunk az anyag mennyiségével bánni. A mennyiségtől egyre inkább a minőség olyan fokáig kell eljutnunk, hogy minden hang mögött információk legyenek, melyekre támaszkodhatunk, és a hangok személyes gondolatainkat is tükrözzék. Akár egy, akár több darabról legyen szó, a felkészülésben el kell érünk egy olyan szintet, amikor a hegedülés már nem jelent sem fizikai, sem mentális akadályt.

Ekkor jó, ha van lehetőségünk eltenni a darabot egy időre érni, és ez idő alatt tanuljunk esetleg valami olyat, ami a képességeink határait súrolja, talán meg is haladja, hogy amikor a koncert előtt kb. két héttel újra elővesszük a játszandó anyagot, szellemileg pihenten, technikailag fölényesen, biztonságban érezve magunkat készülhessünk az előadásra.

Újból keltsük életre a zeneművet, de a könnyedséget, a lazaságot és az adni vágyás érzetét állandóan megőrizve. (Ne legyünk buzgók, feszültek!) Mindig testben és lélekben frissen végezzük a munkát. Alakítsuk ki a gyakorláshoz a jó közérzetet,

ennek titka a jó időbeosztásban rejlik (l. „A napi munka megtervezése, rutin kialakítása” c. fejezetben). Jusson idő pihenésre, sportolásra, étkezzünk egészségesen, töltődjünk fel érzelmileg is. Ne törődjünk mások elvárásaival, maradjunk nyugodtak, és legyen tiszta a lelkiismeretünk, így átadhatjuk magunkat a zene, a hegedülés és az élet élvezetének. Ha a munka során mindig a tökéletesség keresése a célunk, naponta új felfedezésekkel és annak örömeivel leszünk gazdagabbak.

A munka utolsó periódusában - miután már minden információt alaposan elsajátítottunk, mély, eleven benyomásunk van a darabról - gyakoroljuk magát az előadást is. Belső hallásunkat használva képzeletben is játszunk végig a darabot. Használjuk képzelőerőnket!

Majd idézzük fel a koncertterem hangulatát, öltözzünk fel a fellépő ruhánkba, és próbáljuk meg magunkat ténylegesen a pódiumon érezni, és így játszunk végig a darabot. Figyeljük meg, hogy ebben az izgatott állapotban, hogyan működnek az eszközeink, mi az, amire támaszkodhatunk, hogyan segíthetjük a felszabadultság érzésének kialakulását.

A koncertet megelőző egy-két napban már ne gyakoroljunk túl sokat, töltődjünk fel, most magunkat kényeztessük! Tudnunk kell, hogy a koncert napján ránk törő munkaláz hatására az átlagnál hatékonyabban vagyunk képesek koncentrálni, de ezt a felhevült figyelmet nagy visszaesés követi. Próbáljuk meg úgy alakítani, hogy ez a jó koncentrálóképeség a koncert idejére essen.

Ha van módunk rá, a koncert előtt pihenjünk, teremtsük meg belső békénket, figyeljünk befelé. Ebben a mélységben lakoznak azok az értékek, amelyekkel gazdagíthatjuk előadásunkat, ezekből leszünk képesek adni a közönségnek. Testünkkel és lelkünkkel is öltözzünk ünneplőbe. A ruha, a smink, a lelki előkészületek segítenek az ünnepélyesség hangulatát magunkra ölteni.

Fontos, hogy ne feledjük el a pódiumhoz közeledve, hogy fel kell hívnunk magunkra az emberek figyelmét, meg kell hódítanunk a közönséget.

A pódiumon állva józannak kell maradnunk. Ne feledjük: hideg fej, forró szív! Már az első pillanatokban törekedni kell a terem arányaihoz igazodva megszólaltatni a darabot. Megérezni, mik azok a végső határok, ameddig elmehetünk dinamikában,

kifejezésben, és ezután már nem marad más, mint nyugodtan átadni magunkat a darab érzelmvilágának, a hangok életre keltésének.

A jó felkészülésnek a pódiumon érzett biztonságérzet a jutalma, így lehetünk képesek adni a közönségnek.

„Csak azok képesek élményt nyújtani, akik maguk is élvezik a zenét.” Havas

TESTI OLDAL

Munkafeltételeink megteremtése, karbantartása

A zene egyik legnagyobb ellensége, tönkretévője a fáradtság. Sokszor egészségünk kockáztatása árán is a pihenésre szánt időt csökkentjük le, mert nem vesszük elég komolyan annak jelentőségét. Stresszel teli életünk során, minél fáradtabbá válunk, annál nehezebben leszünk képesek újra pihenni, és ha ez egyre fokozódik, egy ördögi körben találhatjuk magunkat.

A zenész ember számára a minőségi munkavégzéshez, a koncertezéshez, ehhez a bonyolult, sokrétű szellemi tevékenységhez ápolnunk kell magunkat, munkavégző képességünket, rá kell találnunk egy egészséges életritmusra.

Ebben nagy segítséget nyújthatnak a Dr. Kovács Géza által speciálisan zenészek számára kidolgozott mozgásleckék. Ezeknek hatékonysága abban rejlik, hogy a gyakorlatok fajtájában, sorrendjében úgy vannak felépítve, hogy a zenélés hatására a szervezetben megbomlott anyagcsere-egyensúlyt állítják helyre. A keringés, a légzés normális ütemű működése által újra biztosítottá válik a sejtek tápanyag- és oxigénellátása.

A muzsikálás cselekvései egyoldalúak, szélsőségesek, a szervezet egyes részei túlhajszoltak, mások tétlenek. Az idegrendszert nagyon igénybe veszi ez a fajta tevékenység, a légzés akadályozott, tehát nem csoda, ha munkavégzés közben elfáradunk. Ráadásul, ha a test jelzéseit nem vesszük komolyan, és ilyenkor nem iktatunk be egy kis felfrissítő pihenőt, akkor elgörcsösödnek izmaink, megerőltethetjük kezeinket, és sok más különböző ártalmat szerezhetünk.

Ha viszont a fáradtságérzés jelentkezésekor frissítő mozgásokat végzünk, pár perc után újra felfrissülve, jó közérzettel folytathatjuk munkánkat, ami eredményesebb lesz, mintha fáradtan kényszerítjük magunkat tovább dolgozni.

Tehát érdemes időt szánni naponta magunk gondozására is, a munkavégzés menetébe egy-egy felfrissítő mozgássort beiktatni. A rendszeres jó mozgás segít a

különböző hangszeres ártalmak kialakulásának megelőzésében, frissebben ébrednünk, könnyebben dolgoznunk, nyugodtabban, derűsebben élnünk. Így leszünk képesek, amíg élünk, tevékenyen, hasznosan és boldogan teljesíteni hivatásunkat. (További információk a Kovács-módszerről megtalálhatók a www.KovacsMethod.com weboldalon, és Dr. Kovács Géza – Dr. Pásztor Zsuzsa MEA által kiadott füzetekben.)

LELKI OLDAL

A tanár szerepe, felelőssége a zenei nevelésben

A zenész nevelésében fontos szerepet kell kapnia a növendék külső- belső hallásának, ritmus- és tempóérzékének, zenei fantáziájának fejlesztése és a kezek ügyesítése mellett az egyéniség kialakulásának. A lélek épségét, fejlődésének zavartalanságát az ideális nevelésnek tudnia kell biztosítani.

A tehetséges embernek rendkívül gazdag és erős az érzelmi élete, és fantáziadús a képzelete. Mivel az egész testével, lelkével játszik, ezért a zenei nevelésnek az egész embert kell formálnia, a növendék személyiségét a lélektan alapján kell alakítania.

A tehetségnek a szellemi része az, ami a művészt teszi, és nem a testi része, de ez utóbbit fejleszteni lehet. Ebben az esetben az így elért eredmény többet fog jelenteni a leendő művésznek, és ezáltal megfogban benne a zene iránti mély alázat csírája. Örökké benne él majd az a vágy, hogy tudását másokéval összehasonlítva csiszolja, és egész életén át fejlődni akarjon. Talán az ilyen ember több részvétellel, erősebb segíteni akarással tekint majd tanítványaira.

A tanár felelős a növendék lelkének egészségéért, hiszen a hegedűjáték nem más, mint önkifejezésre irányuló késztetés. A növendéket – a hegedű természetéből adódóan - egyébként is sok mentális gátlás alól kell felszabadítani. Tehát a tanárnak feladata, hogy segítse a növendéket a kibontakozásban, hogy szárnyalhasson.

Ehhez a kölcsönös tisztelet és bizalom légkörét kell megteremteni. A növendékkel élő, alkotó együttműködésben, közös hullámhosszon kell dolgozni. Rá kell hangolódni az ő érzéseire, gondolataira, át kell érezni az ő helyzetét. Tulajdonképpen lélektani párbeszédet kell folytatnunk vele.

Erősítsük önbizalmát azáltal, hogy olyan pozitív gondolatokkal, tevékenységekkel halmozzuk el, hogy ne legyen ideje magával foglalkozni. Próbáljunk tudásvágyat ébreszteni a növendékben, így a növendék félelmei, hogy a tanár a képességeit fogja bírálni, eltűnnek, és az óra az ötletek, a gondolatok kicserélésére, problémák

megvitatására, megértésére fog irányulni, és a növendék megtanul rájönni arra, hogyan segíthet önmagán.

A bizalom mellett fontos, hogy tudjuk, mekkora terhet rakhatunk a növendék vállára. A túl nagy teher alatt az elviselhetetlen felelősség miatt összeroskadhat, tehát nagyon finoman kell bánnunk ezzel.

A kudarcokat ne tartsuk jóvátehetetlennek, vezessük rá a növendéket, hogy mire volt jó, mi az, amit nem szabad csinálni, mit tanulhat belőle, hogyan kamatoztathatja ezt a tapasztalatot további fejlődésében.

A megszegéyenítéssel sohase éljünk, mert ez okozhatja a legnagyobb kárt az önértékelésben, kisebbségi érzéshez, komplexushoz vezethet.

A növendéknek azonban tisztában kell lennie képességeivel, és meg kell tanítani, hogy képes legyen a kritika elviselésére, s épülni általa.

Tehát a pedagógusnak az ujjak mögött az emberre kell koncentrálnia. A növendék képzelőerejére, egyéniségére támaszkodva sokkal nagyobb lehetőség nyílik a fejlődésre, és így találhat rá a növendék a zenei önkifejezés útjára.

A sikeresség életcélként való kitűzése

Társadalmunk betegsége az állandó versengő magatartás, a másikkal való hasonlítás és az állandó sikeresnek lenni akarás. Már gyermekkorban összekapcsolódik a megfelelni akarás, a versengés a szeretet fogalmával. Így a fiatal hegedűsök saját magukat eredményük vagy sikertelenségük alapján ítélik meg. Ha nem képesek valamit felmutatni, nemcsak sikertelenné, hanem szeretetlené is válnak, kiveti őket a társadalom. A tökéletesség, tévedhetetlenség látszatának elérése, a teljesítménycentrikusság és a különböző társadalmi elvárások lelki sivársághoz vezetnek.

Ha pályakezdésről van szó, akkor is ezzel találja magát szemben az ember. Azt a művészt fogják szerződtetni, aki már sikeres, aki pedig még nem az, az próbálkozhat eleget tenni ennek a követelménynek versenyeken való éremgyűjtéssel vagy más egyéb módon. Ilyenkor az egész életét felteszi egy

eseményre, és minél nagyobb a tét, annál nagyobbá válik a belső szorongás, ami romboló hatású testére - lelkére egyaránt. A siker nincs biztosítva. De ha e korrump világban valamilyen csoda folytán mégis ő az első, a verseny alatt átélt félelem, szorongás, idegromboló feszültség egész életére kiható súlyos károkat is okozhat. Vagy felgyógyul ebből vagy lelkileg teljesen megbénul, s ekkor az isteni szikra lángja nem lobbanhat fel, és ez előbb-utóbb teljesen felemészti.

Éppen az igazán tehetséges emberek azok, akik a legérzékenyebbek, nagyon kifinomult az idegrendszerük, ők a sérülékenyebbek, és ezáltal ők morzsolódhatnak le?!

Ha valaki pedig mégis túlélte mindezt, és sikeressé válik, állandóan retteghet kollégáinak teljesítményétől, egzisztenciájának elvesztésétől, hiszen életének célja a siker. Közben egyre inkább romlik önértékelése, beteges utakra téved. Valóban ez lenne az élet értelme, a művészet célja? Csak ennyi lenne?

Elfelejtettük, hogy zenésznek lenni kiváltság, a tehetség isteni szikra. A kérdés, hogy lángra tudjuk-e lobbantani, hogy világítani tudjon.

Ehhez őszintén kell szeretnünk önmagunkat, az életet. Ajándékként kell elfogadnunk minden egyes napot, teljes szívvel és odaadással, elhivatottan csinálni azt, amit csinálunk, és meg kell becsülnünk mindazt, ami bennünk megszületett, hogy átadhassuk a közönségnek, hogy ők is gazdagodhassanak általa.

Eközben próbáljuk meg magunkat testileg és lelkileg jól és felszabadultan érezni. Ne akarjunk senkinek semmit bebizonyítani, nem ez a feladatunk!

Ezzel a lelkülettel álljunk hozzá nagy céljainkhoz és mindennapi feladatainkhoz, és így nem a széllel szemben fogunk haladni, hanem talán hátszelet is kaphatunk.

II. Mit jelent hegedűművésznak lenni?

A művészi pálya pozitív, negatív útjai

A hegedűhang, amellyel a legnagyobbak szóltak hozzánk, egymástól megkülönböztethető volt, hiszen mindegyikük egyénisége, személyisége tükröződött benne. Elman, Enescu, Ferras, Francescatti, Goldstein, Grumiaux, Hassid, Heifetz, Kogan, Kreisler, Menuhin, Milstein, Neveu, Oistrakh, Rabin, Stern, Szeryng, Szigeti, Thibaud, Ysaÿe olyan nagy művészek, akik a hegedű technikai nehézségeit túlszárnyalva teljes mértékben a zeneszerző és saját gondolat és érzelmviláguk szolgálatába állították a hangszert, amellyel az egész világot meghódították.

Mindegyikük játékában volt valami olyan plusz és olyan különlegesség, ami csak rá volt jellemző.

Szigeti játéka, lénye egy igazi arisztokrataéhoz volt hasonló.

Elman nagyon érzékeny volt a kifinomult hangzásbeli különbségekre, különleges szép hangjáról és hihetetlenül tudatos vonóbeosztásáról volt híres.

Milsteint a hangok közötti artikuláció tisztasága, lehetőségének sokfélesége foglalkoztatta leginkább.

Francescatti egy bájos, egyszerű ember volt, aki hegedűsnek született. Hangjában benne volt a mediterrán tájak melegsége, vidámsága, színei, fénye. Életét, lényét napsütés ragyogta be. Ez szólt muzsikájából. „Ha beszélek, azt akarom, hogy meghallgassanak, máskülönben miért?”

Enescu rengetegféle fekvésváltást, csúszást dolgozott ki. A váltás közepén ujjat cserélt, különböző sebességeket, nyomást használt.

Kreisler egy művelt, elegáns ember volt, aki a legbensőségesebb, legintimebb hangon és melegséggel szólt hozzánk. Játéka az igazgyöngyhöz volt hasonlítható.

Heifetz ennek pont az ellentéte volt. Élete egy „vágta” volt hasonlítható, állandó hódítási vágy jellemezte. Érzelmeivel, mint a tornádó, olyan felkavaróan hatott az emberekre. Játékát az abszolút tökéletesség jellemezte. Lehet az ő játékát szeretni, vagy nem szeretni, de vitathatatlanul egyedülálló volt.

Thibaud a legismertebb francia hegedűs volt. Ő a hangszínekkel játszott. A hangok leszállítását és felemelését erősen eltúlozva különleges színeket és hatásokat ért el. Stern romantikus drámai érzelmeivel hatott, és állandóan változó hangja egy kaméleonhoz tette őt hasonlónak.

Kogan külsőleg hűvös megjelenését, látszólagos pánikérzetét játéka és gondolkodása teljes mértékben ellensúlyozta. Ő mondta, hogy: „A hegedű a szíve a hegedűsnek.”

Menuhin hangja olyan volt, akár az ujjlenyomat. Az mindig ő volt. Ha rossz napja volt, akkor is gyönyörű volt; emberi és egyenesen az ember szívéig hatoló hang. „Ő olyan volt, mintha egy angyal szállt volna le a Földre.”

Oistrakh művészetének hihetetlenül nagy hatása mindenkit magával ragadott. Az emberségnek, az alázatosságnak igaz megtestesítője, a „hegedűsök királya” volt ő. Szerinte a hegedűsnek úgy kell óvnia a hangszerét, mint saját szeretett gyermekét. „Oistrakh volt az a hegedűs, akinek játéka iránt érzett szerelmem sosem ért véget.” Perlman.

A sors azonban nem volt mindenkivel egyformán kegyes. Boris Goldstein a szovjetek nagy reménységének karrierjét a körülmények nem engedték kivirágozni. Két igazán nagyszerű hegedűs karrierje a siker helyett a tragédiához vezetett. Michael Rabin 15 évesen már sztár volt, és a rá nehezedő nyomás hatására a droghoz menekült. Fiatalon, túladagolásban halt meg. „Elbűvölő hegedűs volt, gyönyörű hanggal.” Joseph Hassid élete is szomorú véget ért. Egy pszichiátriai klinikán 26 évesen halt meg. „Ő volt a legragyogóbb tehetség, akit valaha is hallottam.” (Menuhin)

Ginette Neveu pályája is tragikusan rövid volt, 30 évesen egy repülőszerencsétlenség áldozata lett. „Amikor először megláttam őt, nevetni akartam, de amikor feltette a hegedűt, és elkezdett játszani, soha többé nem nevettem már. Elállt a lélegzetem, ő valósággal hipnotizált a játékával.” (Ida Haendel)

Elgondolkodtató, hogy a kábítószer, az alkohol, a különböző pszichés megbetegedések miatt, hogyan siklik ki egy leendő művész pályája, élete.

Ennek okát a művész ember túlérzékenységekben, a helytelen értékrendet képviselő társadalmi elvárásokban kell keresnünk. Nem a művész érzékenysége van a baj, hiszen ez előfeltétele az alkotásnak. Minden művész lángész, egyúttal érzékeny és finom idegrendszerű ember, ezáltal válhat olyan személyiséggé, aki az életet előbbre tudja vinni.

A művész a hangszeren önmagát fejezi ki, ha pedig valaki - a körülmények, a hamis társadalmi elvárások miatt - önkifejezésében gátolva van, megbetegszik.

A sikerhez, a boldoguláshoz csak tökéletesnek szabad lenni, elesettnek semmiképp sem. De emberi természetünk és az élet nem ilyen.

A művészet célja nem az önimádat, az egó csillogtatása, serlegek gyűjtése, hanem az ADNI vágyás.

Korunk nagy hibája a versengés, a győzni akarás, az éremgyűjtés, a sikeresség életcélként való felállítása, és nem a zenéért való élet. Elfelejtettük, mit jelent élvezni, amit csinálunk. Nem eszközként, saját egónk csillogtatására kellene a zenét

felhasználnunk, hanem nekünk kellene a zene alázatos szolgálóivá válnunk, hogy az igazi kincset örökíthessük át a következő nemzedékekre.

A művészet igazi célja

„Az emberi élet értékes, és ezt az értéket a művészetben fejezhetjük ki.”

Menuhin

A művészt rendkívüli fogékonysága, tudatossága és képzelőereje teszi azzá, ami, ezáltal válik élete alkalmassá érzelmek kifejezésére, kiváltására, hiszen művészetének lényege is ebben áll.

A zenén keresztül - maga körül a varázslás auráját megteremtve - kifinomult érzéki tapasztalásait adja át a közönségnek. Képzelőerejével nemcsak a zeneművet, hanem a zeneszerzőt is életre kelti, és a zenében a szavakkal ki nem fejezhető, megfoghatatlan dolgokat fordítja le az érzelmek nyelvére, ezáltal teszi azt érthetővé, befogadhatóvá.

„A művész képes megadni embertársainak a lehetőséget kiemelkedni a mindennapokból és tudatosítani bennük isteni örökségüket.” Havas.

Az emberi élet célja nem a létért folytatott küzdelemben rejlik. A művészet segítségével az emberek lelkében táplálhatjuk a valóban értékes dolgok iránti fogékonyságot, hangsúlyozhatjuk ezek fontosságát. A fáradt emberek arcára mosolyt varázsolhatunk, megoszthatjuk velük a zenélés örömét, az általa nyert hamisítatlan boldogságot. A művész önmagáról megfeledkezve egyre inkább megnyitja az utat a közönség és a saját lelke között, ezáltal a művészi mondanivaló áramának útja szabaddá válik. Képes a közönséggel kommunikálni, ezáltal az emberek lelkében csodálatos átalakulások mehetnek végbe. Az előadónak a közönséget az élmény részesévé kell tennie, együtt kell vele működnie.

A művészet a világ durvaságait, az erőszakot, a megtorlást nem tűri. A zenében finomság, érzékenység, szépség rejtőzik. Türelemre, alázatra, becsületre, tiszteletre

tanít. A művész sem akarhat erőszakkal hódítani. Az ilyen dolgoknak nincs helye a zenében!

Az a hegedűs, aki elkötelezte magát az előadóművészetnek, egész életét, gondolatait, tetteit, örömeit, bánatait ennek rendeli alá, a művészet szolgájává válik. A nehézségek, a küzdelem, a keserves fájdalmak, a fáradtságos munka, az élet minden tapasztalata zenei mondanivalója gazdagítását fogja szolgálni. Az előadónak minden erejét a tőle telhető legjobban kell munkájába belefektetnie, de a siker túlzott vágya, az akarás elfojthatja azt, amit szeretne elérni. Ha a külső elvárásokról, tétről megfeledkezik, belefeledkezik a zenébe, minden a helyes mederbe terelődik. Lehetősége nyílik minden szónál többet kifejezve közelebb kerülni az emberekhez, az emberiséggel való elmélyült találkozásra.

Ha minden energiánkkal ADNI akarunk a zenén keresztül, és az emberek lelkében rejlő lehetőségeket próbáljuk meg feltárni, akkor a lámpalázzról is megfeledkezhetünk.

„...az ember sohasem kerül Istenéhez olyan közel, mint zenéjén keresztül...felelősségünk zenészként pontosan ebben rejlik: mind emocionálisan, mind esztétikailag kiemelni, és élményt nyújtani hallgatóinknak...” Havas

FELHASZNÁLT IRODALOM ÉS MÉDIA

	<i><u>Kiadó</u></i>	<i><u>Megjelenési év</u></i>
Flesch: A hegedűjáték művészete	Fejes Józsefné Zenei Alapítvány Mosonmagyaróvár	1998.
Rados: A hegedűtanítás módszertana – jegyzet		
Bronyin: A hegedűtanítás kérdéseiről elhangzott előadásainak jegyzete		
Kovács Sándor: Válogatott írásai – jegyzet		
Varró Margit: Két világrész tanára	Varró Gabriella, Ábrahám Mariann Zeneműnyomda, Budapest	1991.
Menuhin: Életreceptek	Gondolat	1991.
Czövek Erna: Emberközpontú zenetanítás	Zeneműkiadó Vállalat	1979.
Havas Kató: Lámpaláz	Forsmann Zsuzsanna	2001.
Havas Kató: A hegedűtanítás új megközelítése	Várnagyné Czettner Vera	2002.
Gerle: A hegedűgyakorlás művészete	Zeneműkiadó	1987.
Viktor Juzefovics: David Oistrakh	Gondolat	1980.

Dr. Kovács Géza – Dr. Pásztor Zsuzsa: Frissítő mozgások muzsikálóknek

MEA

Dr. Kovács Géza – Dr. Pásztor Zsuzsa: Tíz rövid mozgáslecke

A MEA továbbképzési anyaga

Debrecen

1995.

The Art of Violin – a film written and directed by Bruno Monsaingeon

Dr. Kovács Géza: Munkaképesség-gondozó tornaóra

MEA

Dr. Kovács Géza: Otthoni torna

MEA

2000.